

המדריך לאקטיביסט/ית בתחום הדת והמדינה

כתיבת תוכן: ברית יעקובי וצוות מכון 'על משמר הכנסת'

אנחנו חברה כל כך פוליטית.

הזהות הפוליטית שלנו היא רכיב כל כך מרכזי במי שאנחנו, הישראלים. אחד הוא ליכודניק שרוף, השנייה רק מרצ, יש מי שגדלו בבית מפא"יניקי למהדרין, ויש מי שצמחו בערנות המפד"ל.

הסטיקרים שלנו הספיקו בשביל שיר שלם. כולנו טעמנו ארוחות שבת וחג שתובלו בדיונים פוליטיים נוקבים בין בני משפחה וחברים. כולנו מכירים את הדודה שמשוחחת בעוז עם מסך הטלוויזיה בזמן מהדורת החדשות, ואולי אף נכחנו במריבה פוליטית שהתפתחה בתור לקופת הסופר או על חוף הים.

אנחנו נורא פוליטיים. עד השורש.

אנחנו גם נורא מצביעים בבחירות. ישראל היא בין המדינות בעלות אחוזי ההצבעה הגבוהים בעולם, ונראה שזה לא קשור רק לעובדה שיש לנו יום שבתון כדי ללכת להצביע. ולפיקניק.

אבל מה אנחנו עושים עם כל האנרגיה הפוליטית הזאת!?

בין בחירות לבחירות אנחנו מניחים לחברות וחברי הכנסת לשהות שם במשכן הכנסת בלי שנתעניין מה קורה. שגר ושכח. הצבעת נסעת. חבל.

אם אנחנו כאלה פוליטיים, בואו נהיה פוליטיים עד הסוף.

בואו נפקח עין על מה שנעשה בכנסת, על העבודה של נבחרי ונבחרות הציבור שלנו.

אם אנחנו מאמינים ביהדות מתונה, שיונית, מכילה, בואו נשתמש בכל הכלים העומדים לרשותנו כדי שהכנסת תסייע לזה לקרות.

החוכמת שלפניכם מזמינה כל אחת ואחד מאיתנו להפוך לאקטיביסטית ולאקטיביסט בכנסת. זה לא קשה בכלל.

הבאנו בפניכם את הרקע שסייע להבין איך הכנסת עובדת, איך להתחבר לצוותים הפרלמנטריים ובעזרתם לחברות וחברי הכנסת, איך להגיש שאילתה, מה היא הצעה לסדר, איך להיעזר בפייסבוק ובאימייל,

או בקיצור - איך לעשות פלורליזם יהודי בבית המחוקקים של מדינת ישראל.

כל שנותר הוא להרים את הכפפה, להפשיל שרוולים, אנחנו פה לרשותכם בכל עזרה שנוכל להציע.

זה חשוב. וזה בר ביצוע.

שיהיה לנו בהצלחה!

צוות מכון על משמר הכנסת

המדריך לאקטיביסט/ית בתחום הדת והמדינה

- פתח דבר לחוברת
- תוכן עניינים

פרק א: "פנים אל מול פנים" - עבודה עם חברי הכנסת וצוותיהם

1. [עבודה מול ח"כ](#)
2. [עבודה מול הצוות הפרלמנטרי](#)

פרק ב: "במקל בסרגל, מה שבא ליד" - כלי עבודה - שימוש בכלים הפרלמנטריים ליצירת שינוי

1. [הצעות חוק](#)
2. [שאלות והצעות לסדר היום](#)
3. [ניירות עמדה](#)
4. [דיונים בוועדות](#)
5. [שדולות](#)
6. [בקשות מידע \(בהתאם לחוק חופש המידע\)](#)

פרק ג: "אני עומדת במעגל ומביטה סביבי" - השפעה ציבורית

1. [שימוש במדיה החברתית](#)
2. [פייסבוק](#)
3. [טוויטר](#)
4. [יוטיוב ואינסטגרם](#)
5. [חוגי בית](#)

פרק ד: נספחים (או: השאלות שתמיד רציתם לשאול ולא היה את מי)

1. [אישורי כניסה לכנסת](#)
2. [אחרי מי לעקוב ברשת החברתית](#)
3. [לוח זמנים שבועי ושנתי של הכנסת](#)

אחרית דבר

א. "פנים אל מול פנים" עבודה עם חברי הכנסת וצוותיהם

עבודה מול חברות וחברי הכנסת

חבר הכנסת הינו נציג הציבור בכנסת. הוא מחויב לציבור בוחריו ולחברה הישראלית כולה. כחלק מתפקידם נפגשים חברי הכנסת באופן תדיר עם הציבור בסדורים, פגישות ביוזמת חבר הכנסת או פגישות שיזמו עמו. חברי כנסת רבים רואים בארגוני המגזר השלישי ובפעילים חברתיים קהל יעד משמעותי ובני ברית לשיתופי פעולה, בעיקר כאשר חבר הכנסת מעוניין להשפיע על דעת הקהל בנוגע לעשייתו בתוך הכנסת. כיוון שכך, קשר בלתי-אמצעי ורציף עם חברי הכנסת הינו קריטי בעבור הפעיל החברתי והארגון המעוניינים בקידום עשייתם במישור הפרלמנטרי.

מיהם בכלל חברי הכנסת הרלוונטים בנושאי דת ומדינה? ישנם חברי כנסת שתחום עיסוקם הינו דת ומדינה, ישנם חברי כנסת שמתנגדים לכל שינוי של הסטטוס קו וחברי כנסת שכלל לא התבטאו בנושא.

[על כל חבר כנסת, עמדותיו ועשייתו בתחומי דת ומדינה, ניתן לקרוא באתר המכון 'על משמר הכנסת'](#)

חברי הכנסת הינם אנשים עסוקים, עמוסים במשימות ופניות מצד הציבור; איך מתבצע הקשר עם חברי הכנסת? כיצד גורמים לחבר כנסת להתעניין דווקא בי ובעשייתו?

אז איך מגיעים אל חברי הכנסת?

כתובת הדואר האלקטרוני של חברי הכנסת מפורסמת באתר הכנסת, העוזרים הפרלמנטרים (עליהם נדבר בפרק הבא) קוראים את תיבת הדואר הנכנס של חבר כנסת מדי יום ומשתדלים לענות לשולחי המכתבים. יש להניח כי רובם המוחלט של המכתבים הנשלחים בין בדואר אלקטרוני או רגיל, ככל הנראה לא יגיעו עד שולחנו של חבר הכנסת ויעברו סינון מקדים. לכן מומלץ, יחד עם משלוח מכתב, לנסות להגיע אל חבר הכנסת גם בדרכים נוספות, אחת מהן היא פנייה ישירה לעוזר הפרלמנטרי שלו ובקשה לפגישה. עם זאת צריך לציין כי כל פנייה בלתי-אמצעית לחבר הכנסת צריכה להיות מגובה במכתב פורמלי שישלח בדואר האלקטרוני, לכן יש לשלוח את המכתב מראש, ובמידת הצורך להעבירו שוב לחבר הכנסת.

מה צריך להיות במכתב פנייה לח"כ?

הצגה עצמית וכן הצגת הארגון, שכן אין להניח כי חבר הכנסת מכיר ובקיא בעשייתכם. סיבת הפניה ובקשה לפגישה. המכתב צריך להיות קצר, ערוך היטב וברור.

בנוסף, חלק גדול מהקשר בין חברי הכנסת לפעילים חברתיים נעשה דווקא במסדרונות הכנסת. פגישות אקראיות במזנון הכנסת ובין המסדרונות, לפני ואחרי הוועדות יכולה לזמן היכרות משמעותית והזמנה לפגישה פורמלית עם חבר הכנסת. הפגישות האקראיות יכולות לייצר במה לקשר אישי ובלתי אמצעי בין הפעיל לבין חבר הכנסת שיהווה מצע נוח לעבודה משותפת בהמשך. היכרות עם חברי הכנסת והעוזרים הרלוונטיים תיטיב עם הארגון בפעולותיו.

עם זאת, אין תחליף לפגישה אישית ואינטימית עם חבר כנסת בלשכתו, בה הוא יכול להפנות אליכם את מרב תשומת הלב.

פגישה אישית עם חבר כנסת

מעולה. כתבתם מכתב פנייה לח"כ, מה"כ ענה, אפילו במהירות, והנה מגיעה לה הפגישה, אז מה עושים?

לפני

את הפגישה יש לתאם דרך העוזרים הפרלמנטרים של חברי הכנסת טלפונית. מומלץ כי לאחר תיאום טלפוני תתאמו ותאשררו במייל את נושא הפגישה. כך תוכלו לשלוח חומר מקדים לנושא השיחה. מלבד זאת, תיאום הפגישה בהתכתבות במייל ימנע את ביטולה. עם זאת, כמו שהזכרנו כבר, חברי הכנסת עמוסים ולוח הזמנים שלהם משתנה מרגע לרגע. יש להיערך לדחיית הפגישה בהתאם לשיבות בלתי-מתוכננת לחבר הכנסת באותה העת. כמו כן מומלץ לאשר את קיומה של הפגישה כ-24 שעות לפני מועדה, וכן להיות מוכנים להפגין גמישות בקביעת תאריכים אלטרנטיביים לפגישה. מומלץ שלא להתפתות לקיים פגישה הקצרה משעה. לר"ז הפגישות מתקצרות משמעותית באותו הרגע ופגישה קצרה במיוחד לא תשיג את יעדה.

והכי חשוב: להתכונן! אז איך מתכוננים לפגישה עם ח"כ?

- קוראים ולומדים על ח"כ שאותו אנו הולכים לפגוש: נדרשת עבודת מחקר מעמיקה הן [באתר הכנסת](#) והן ברשת החברתית ובאתרי מחקר, כדוגמת "[על משמר הכנסת](#)" על אודות פעולותיו של חבר/ת הכנסת, הצעות החוק שהגיש, הנושאים שבהם הוא מתעניין ומעוניין לפעול, הצהרותיו טרם הבחירות ולאחריהן, התפקידים שהוא ממלא, דפוסי הצבעה שלו ועוד. חשוב גם להכיר ולעמוד על הכשלים האפשריים בהעלאת נושא זה אל מול ח"כ, באילו מקרים יהיה קשה לגייס את תמיכתו, ולהכין מראש אלטרנטיבות. אם אתם מכירים פעילים שכבר נפגשו עם חבר הכנסת, התייעצו עמם באשר לאופי הפגישה ואופיו של חבר הכנסת.
- לומדים לעומק את נושא הפגישה, ובעיקר את הנעשה בתחום הפרלמנטרי בנושא זה: אילו הצעות חוק כבר הוגשו, אילו חברי כנסת תומכים ברעיון, מהן פעולות המשרדים הממשלתיים בנושא. כמו כן, הפעיל החברתי הוא מקור מידע חשוב. אין להניח שלחבר הכנסת יש ידע מוקדם בנושא; חברי הכנסת עוסקים בנושאים רבים ואינם נדרשים לרמת בקיאות גבוהה. לכן יש להגיע עם כלל המידע הרלוונטי ולהציגו בצורה שוטפת.

בסיום הפגישה:

- מודים לח"כ ולעוזריו.
- אם הפגישה אינה דיסקרטית, כדאי להצטלם ולהעלות למדיה החברתית יחד עם תיוג הח"כ. כך תיווצר תחושה של עשייה והדבר גם יגביר את מחויבותו של הח"כ.
- מומלץ לשלוח מייל יום או יומיים לאחר הפגישה אל העוזרים, ובו תודה על קיום המפגש וסיכום נקודות עיקריות ממנו. כך נוודא כי הפגישה לא מתמססת ונעלמת בין שאר פעולותיו של הח"כ.

הזמנת ח"כ לסיור

אופציה נוספת למפגש עם חבר הכנסת, מלבד פגישה בלשכתו היא הזמנת חבר הכנסת להתלוות לסיור בשטח. במצב זה יוצא חבר הכנסת אל "המגרש הביתי" של הארגון ולומד על הנעשה דרך הרגליים ודרך מפגש עם פעילים. לסיור כזה יכולה להיות השפעה רבה. כידוע, אין טוב ממראה עיניים ומחוויה כדי ללמוד על נושא מסוים.

במקרים רבים הסיור יהווה צעד נוסף לאחר פגישה רשמית עם ח"כ בלשכתו. במהלך הסיור ניתן להפגיש את חבר הכנסת עם פעילים שונים בנושא הסיור, שיספרו לו על מצבם ועל הדורש תיקון. יש לוודא כי הסיור יסוקר על ידי התקשורת ובכך להגביר את המודעות הציבורית לנושא.

הנה כמה רעיונות לסיורים אפשריים בתחומי הדת והמדינה:

- סיור סביב נושא המקוואות, בג"צ המקוואות והצעות החוק לטבילה ללא בלנית ולטבילה במקוואות של התנועות הפלורליסטיות.
- סיור סביב נושא הכשרות בבתי העסק - ניתן להפגיש את הח"כ עם בעלי עסק שבחרו בכשרות אלטרנטיבית, שבחרו לא לשמור על כשרות העסק בעצמם, וכאלו שבחרו בכשרות הרבנות.
- סיור בבתי המדרש הפלורליסטיים ושיחה עם התלמידים.
- סיור בבית כנסת קונסרבטיבי או רפורמי ושיחה עם רב או רבת הקהילה.
- סיור בכותל המערבי וברחבת הכותל הישראלית סביב סוגיות מתווה הכותל.

עבודה מול הצוות הפרלמנטרי

באוקטובר 2015 אישרה ועדת הכנסת הוספת עוזר פרלמנטרי שלישי לכל חבר כנסת, ומאז עובדים ברוב הלשכות של חברי הכנסת שני יועצים פרלמנטריים ודובר. לעתים בוחרים חברי הכנסת להמיר תקן זה בתפקידים אחרים הדרושים להם, כגון מזכיר/ה, נהג/ת וכדומה.

צוות לשכת חברי הכנסת הם שער הכניסה אל הח"כ עצמו. היחסים עמם חשובים לא פחות מאשר עם חבר הכנסת עצמו, ולכן על פעיל חברתי, המעוניין להשפיע במישור הפרלמנטרי, להכיר ולנהל אינטראקציה עם הצוותים הפרלמנטריים בכנסת באופן אינטנסיבי.

- תרגול של "מקרים ותגובות" עם חברי צוות בכירים בארגון שלך: מה עשוי/עלול הח"כ להעלות? האם יש "מוקשים" בשיחה? מה נתון למו"מ מבחינתכם, ומה בחזקת "קווים אדומים"?
- הצעות חלופיות: הכינו הצעות חלופיות ו"תכנית ב'" למקרה שהח"כ יתנגד לתכנית שהצעתם, או לבקשתכם.
- הכינו מסמך עם נקודות עיקריות לדיון: המפגש עם חבר הכנסת צריך להיות תכליתי ויעיל, יש לתכנן ואף להגיע עם דף מוכן עם עיקרי השיחה.

אז מהו המבנה הרצוי של מפגש שכזה?

מבנה הפגישה:

1. היכרות - ראשית יש להודות לח"כ על קיום הפגישה ולהציג את עצמך ואת שאר המשתתפים בדיון.
2. הצגת הנושא - יש להציג את נושא הפגישה בצורה קונקרטית וקצרה: מהי הבעיה, מהו הפתרון שהארגון שלך מציע, כיצד יכול הח"כ לסייע בנושא. זה הזמן להחמיא לח"כ על עשייתו ולציין מדוע דווקא אתו נקבעה הפגישה וכיצד הוא יכול לסייע. עם זאת יש להשאיר מרחב לח"כ להביע את עמדותיו וכן לניהול משא ומתן, שכן בשלב זה עדיין איננו יודעים במפורש מהם כוונותיו של הח"כ ועמדתו בנושא שלנו.
3. שיח עם חבר הכנסת בנושא: זוהי ליבת המפגש. הח"כ יעלה רעיונות והצעות לפעולה בכנסת ומחוצה לה ויתנהל דיון ער בין שני הצדדים.
4. סיכום המפגש - כדאי לצאת מהמפגש כאשר המחויבות ההדדית בין שני הצדדים ברורה.
5. סכמו בכתב את עיקרי הדיון וההצעות שהועלו.
6. מכינים נייר עמדה בנושא הפגישה שיוגש לח"כ בסיום המפגש (את כל מה שרציתם לדעת על כתיבת ניירות עמדה, תוכלו לקרוא כאן), יש לשים לב כי נייר העמדה מכיל פרטי התקשורת רלוונטיים עם הפעיל החברתי והארגון אם צוות הלשכה ירצה לפנות אליכם.

ביום הפגישה:

- מגיעים לפחות חצי שעה לפני הפגישה אל הכנסת. את אישורי הכניסה מתאמים מול היועצים הפרלמנטריים. לא לשכוח להביא תעודה מזהה (עוד על איך משיגים אישורי כניסה לכנסת - בנספח).

ב. "במקל בסרגל, מה שבא ליד" - כלי עבודה - שימוש בכלים הפרלמנטריים ליצירת שינוי

מלבד דרכי עבודה מול הח"כים והצוות המסייע שלהם, נסקור עתה את כלי העבודה שכנסת ישראל מציעה, או במילים אחרות: מהם הכלים הפרלמנטריים שיכולים לסייע לנו לקדם נושא מסוים ולהשפיע על מדיניות. הכנסת מציעה בפני חברי הכנסת שלל אפשרויות להשפעה ולקידום המדיניות, ועל הפעיל החברתי להכיר כלים אלו ולהשתמש בהם. פעילות חוץ-פרלמנטרית המצליחה לשלב מאבק בתוך הכנסת תגביר את האפקטיביות של היוזמה.

הצעות חוק

שני סוגים של הצעות חוק מוגשות ועוברות לתהליך החקיקה: הצעות חוק **מטעם הממשלה**, והצעות חוק **פרטיות**. הראשונות הינן הצעות שנוסחו על ידי משרדי הממשלה השונים והשרים, והן אינן זקוקות לאישור הכנסת בקריאה טרומית. הן מובאות ישירות לקריאה ראשונה. תמיכת הממשלה בהצעות אלו מקנה להן, ברוב המוחלט של המקרים, תמיכה מקרב הקואליציה, ולכן גם מגבירה את סיכויי ההצעה לעבור בקריאות שנייה ושלישית. עם זאת, אנו עדים גם למקרים שבהם הצעות חוק פרטיות נידונות בוועדה הרלוונטית ומשרדי הממשלה בוחרים לאמץ ולפעול כדי לקדם. כך גם הצעות חוק פרטיות יכולות להפוך להצעות בחקיקה ממשלתית. דרך נוספת לחקיקה והיא הצעת חוק מטעם הממשלה שיוזם היועץ המשפטי של הממשלה - הוא היוזם את התזכיר המעובד להצעת החוק.

למה בכל זאת להגיש הצעת חוק פרטית?

לפעיל החברתי יש נגישות רבה יותר להצעות החוק הפרטיות. כנסת ישראל הינה שיאנית חקיקה עולמית, ובעבור חברי הכנסת, בעיקר מקרב האופוזיציה, היכולת להגיש הצעת חוק פרטית היא דרך מרכזית לקידום העקרונות החשובים להם. לכן, לא יהיה מופרך לומר כי רבים מחברי הכנסת מחפשים הצעות חוק חדשות כדי לקדם, ומחפשים אנשים בעלי ידע מקצועי שייסיעו להם לקדם את סדר היום שלהם גם בחקיקה.

על הפעיל החברתי לסקור את תחומי העניין של חברי הכנסת ולבחון מי מחברי הכנסת הביע עמדה, התעניין או קידם נושאים דומים בעבר. ניתן ליזום פגישה עם חברי הכנסת או עוזריהם במטרה לנסח יחד הצעת חוק, או להכין הצעת חוק המנוסחת היטב ולהגישה לצוות הפרלמנטרי של חבר הכנסת. הצעות חוק המנוסחות היטב, בעלות ראייה משפטית רחבה, יאמצו על ידי חברי הכנסת. בעת הכתיבה והניסוח של הצעת החוק מומלץ להיפגש עם גורמים רלוונטיים בתחום, חברי כנסת ויועצים שיוכלו לספק טיעונים לחשיבות הצעת החוק. מומלץ גם לצרף להצעת החוק חומרי הסבר שיסבירו וידגישו את נחיצותה, את הבעיה שהיא מבקשת לפתור, ואת הדרכים המוצעות לפתרונה.

מיהם היועצים הפרלמנטריים? ידוע כי היועץ הפרלמנטרי הוא יד ימינו של הח"כ. לכן, הדרך אל חבר הכנסת תעבור לרוב דרך יועצו. היועצים הפרלמנטרים מסייעים לחברי הכנסת הן במישור המנהלי והן במישור המקצועי והחוקתי. בין תפקידיהם: אחריות על לוח הזמנים של הח"כ, ניהול יומן וקביעת פגישות, מענה לפניות ציבור המגיעות אל הח"כ, כתיבת הצעות החוק שהח"כ מגיש, כתיבת נאומים, ועוד.

דוברי הח"כ אחראים על העבודה מול התקשורת, הוצאת הודעות לעיתונות בנוגע לפעולותיו של הח"כ, ניהול הראיונות תקשורתיים, הידיעות החדשותיות וניהול דפי הח"כ במדיה החברתית (פייסבוק, טוויטר, אינסטגרם).

מלבד זאת, לרוב חברי הכנסת יש צוות סיעתי רחב של מתנדבים, מרביתם סטודנטים, העוזרים לצוות הפרלמנטרי בעבודה השוטפת.

איך ניתן ליצור קשר עם הצוות הפרלמנטרי?

עם תחילת כהונתה של הכנסת מתפרסמת באתר הכנסת רשימת הצוותים הפרלמנטריים ודרכי ההתקשרות עמם. עם זאת, רבים מהיועצים מתחלפים במהלך כהונת הכנסת ולכן יש להקפיד על קשר קבוע עם העוזרים ולהתעדכן בתחלופה ביניהם ובחלוקת האחריות בין העוזרים.

בניגוד לאופי התקשורת עם עם חבר הכנסת עצמו, את התקשורת עם היועצים הפרלמנטריים מומלץ לעשות דווקא בצורה בלתי-פורמלית, באמצעות שיחות טלפוניות, הודעות ווטסאפ וכדומה.

רבים מן היועצים הפרלמנטריים עבדו לפני כן במגזר השלישי ובארגוני החברה האזרחית. הזדהות של היועץ עם הנושא שבו פועל הארגון יכולה לקדם מפגש ושיתוף פעולה עם חבר הכנסת.

נדגיש כי בהסכמים הקואליציוניים לכנסת ה-20 הוחלט כי כל הצעת החוק השואפת לשנות את הסטטוס קוו בנושאי דת ומדינה לא תזכה לתמיכת הממשלה. לכן, הצעות חוק רבות נפסלות מראש מסיבה זו, וחברי הכנסת אינם משקיעים בהפעלת שתדלנות אינטנסיבית כלפי שרי הממשלה והדרגים הבכירים במשרדי הממשלה השונים. אין זה אומר כי הצעת החוק לא תעבור. היו בעבר מקרים מועטים שהצעות חוק שלא נתמכו על ידי הממשלה עברו בשלוש הקריאות.

העלאת הדיון בקריאה טרומית

הצעת חוק העולה בקריאה טרומית מתחילה כאשר ח"כ המציע מציג אותה בקצרה. לשר שמשרדו הינו הרלוונטי לנושא, או לח"כ אחר, ישנה האפשרות להגיב ולהציע להסיר את ההצעה מסדר היום, ולח"כ המציע ישנה שוב הזדמנות להשיב להם. לאחר מכן מצביעים חברי הכנסת האם להסיר את ההצעה מסדר היום של הכנסת או להעבירה לטיפול בוועדה, ובכך להכריז כי לכנסת יש עניין בהצעת חוק זאת. ישנה חשיבות לעבודתו של הפעיל החברתי במצב זה, ולהיערכות הרבה שלו ושל שותפיו לקראת ההצבעה. על הפעילים להסתובב ולייצר "לובי" ביצע, במסדרונות ובחדרי חברי הכנסת וכן לשלוח כמה שיותר חברי כנסת שנמצאים בעיסוקים אחרים להצביע במליאה, אם יודעים כי חברי כנסת אלו יתמכו בהצעה.

דיון בוועדה

לאחר שהצעת חוק עוברת במליאה בקריאה טרומית היא ממשיכה לטיפול בוועדה הרלוונטית לתחומה. על הפעיל החברתי והארגון להשתתף בכלל דיוני הוועדה בנושא, להביא מומחים בנושא לדיונים ולחוץ לשימור הנוסח המתאים לו. בסיום הדיונים הוועדה יכולה להחליט האם לתמוך בנוסח זה של הצעת החוק, להמליץ על המשך החקיקה למרות התנגדויות, או להמליץ להסיר את ההצעה מסדר היום. סיכויי הצעה לעבור בקריאה ראשונה מושפעים מהמלצת הוועדה, ולכן הצעת חוק שהומלצה בוועדה הינה בעלת סיכויים גדולים לעבור את שלבי החקיקה הבאים.

לאחר שההצעה עברה בקריאה ראשונה היא חוזרת אל הוועדה לדיון, ומתבצעת הצבעה נפרדת על כל סעיף וסעיף. הצעת הוועדה מועברת מכאן למליאת הכנסת לקריאה שנייה ושלישית. יש לזכור כי "דיון הריצפות" חל על הצעה שעברה בקריאה ראשונה בוועדה, ולכן גם אם התנאים אינם מאפשרים להעבירה בכנסת הנוכחית בשל הרכב הקואליציה, ניתן להקפיאה ולהעבירה בסיטואציה נוחה יותר. לאחר מעבר הצעת החוק בקריאה שנייה ושלישית חותמים על ההצעה נשיא המדינה, ראש הממשלה והשר הרלוונטי חתימה פרודוראלית וסמלית, והחוק יופיע ברשומות יחד עם תאריך תחולתו. תהליך זה עלול להימשך זמן רב, אפילו כמה שנים, אך אל לנו להתייאש..

יש לגייס חבר כנסת שיעביר את ההצעה ויהיה מחויב לקדמה בכל שלבי החקיקה. במצב כזה, חבר הכנסת יכול לרשום לזכותו הישג משמעותי ללא עבודת מחקר רבה ומאמץ מצדו, ואילו הארגון/ הפעיל החברתי יזכו לקדם את עמדותיהם בבית המחוקקים בעזרת סיוע מבית.

מומלץ לנסות לגייס חבר כנסת אחד מהקואליציה ואחד מהאופוזיציה אשר ישתפו ביניהם פעולה, ובכך להבטיח תמיכה רחבה בהצעה. חברי הכנסת אוהבים לשתף פעולה בתחומים שונים בין הסיעות ולקדם יחד הצעות. הדבר טוב לדימוי התקשורתי שלהם, והוא מסייע להצלחתם. מלבד חברי הכנסת המציעים (אחד או שניים), חברי כנסת נוספים רשאים לחתום על הצעת החוק, ובחתימתם הם מתחייבים לתמוך בהצעת החוק. במקרים רבים, בעיקר בנושאים שיש עליהם הסכמה כללית, מומלץ להפיץ את ההצעה לאחר גיבושה בין כלל חברי הכנסת, ולהחתימם. מהלך זה יסייע בבוא העת בקידום הנושא במליאה ובוועדות. עם זאת יש לשים לב כי אם מדובר בנושא נפיץ או רגיש, יש להימנע משלוח את ההצעה לחבר כנסת אשר ידוע מראש כי יתנגד להצעה זאת. רצוי להימנע מחשיפה מוקדמת של הנושא הרגיש טרם הדיון. בכל מקרה מומלץ להתייעץ עם הח"כ המגישים את הצעת החוק וצוותו בכל עניין שכזה.

מומלץ כי טרם כתיבת הצעת החוק, הפעיל החברתי או הארגון יבחן את השטח אם באמצעות סקרי דעת קהל ואם באמצעות מחקר בנושא הצעות חוק קודמות, הערכות כלכליות ומסמכי ניתוח מדיניות. כל אלו יעזרו בבוא העת לקדם את הצעת החוק בדיוני הוועדה הרלוונטית ולחזק את המוטיבציה של חברי כנסת מכלל סיעות הבית לתמוך בהצעת החוק.

במקביל, ידוע כי לחץ ציבורי וסיקור תקשורתי מרובה מגבירים את המודעות להצעת החוק ובכך מביאים לקידומה בתוך הבית. לכן ישנה חשיבות רבה לעשייה חוץ-פרלמנטרית במקביל להגשת הצעת החוק, בארגון כנסים ודיונים בנושא, מסיבות עיתונאים, הפגנות, כתבות וכל דבר שעשוי יכול למשוך את תשומת לבו של הציבור ולהגביר את הדיון הציבורי.

הנה דוגמה להצעת חוק "מינוי מנכ"לית לבתי הדין הרבניים" שנכתבה בשיתוף עמותת "מבוי סתום".

ודוגמה להצעות חוק בנושא מירוצ הסמכויות שנכתבו על ידי "מבוי סתום" (תודתנו לעו"ד בתיה כהנא דרור ולכלל צוות "מבוי סתום").

שלבי הצעת החוק

לאחר כתיבת הצעת החוק היא מגיעה לשולחן יו"ר הכנסת וסגניו. יו"ר הכנסת יכול שלא לאשר את תוכן ההצעה אם הוא סובר כי היא גזענית, או כי היא פוגעת ושוללת את קיומה של מדינת ישראל. לאחר אישורו של יו"ר הכנסת ניתן להחתים חברי כנסת נוספים על ההצעה. בשלב זה נכנסת הצעת החוק להקפאה של 45 יום, במהלכם ניתנת הזדמנות למשרדי הממשלה השונים לקבוע את עמדתם בנושא, כאשר עיקר הדיון נעשה בוועדת שרים לענייני חקיקה.

שאלות והצעות לסדר היום

שאלתה:

שאלתה היא שאלה פורמלית שאותה מגיש חבר הכנסת לשר לגבי הנושא שבסמכותו, והשר מחויב להשיב עליה. שאלתה הינה כלי מרכזי העומד לרשות חברי הכנסת על מנת להביע את עמדותיהם, ועל הפעיל החברתי לנצל זאת כדי לרתום חברי כנסת להגשת שאלות לשרים השונים. השאלתה יכולה לעזור לנו לברר נושא מסוים, לברר מדיניות ונתונים ולאפשר לנו ללמוד על המצב במשרד הממשלתי הרלוונטי. כמו כן היא מסייעת להעלאת הנושא בקרב עובדי המשרד הרלוונטי שיצטרפו לדון ולהחליט מהי מדיניותם בנוגע לשאלה. מלבד זאת, השאלתה יכולה לזכות בסיקור תקשורתי ואף פרסום לארגון אשר הביא להעלאת השאלתה.

בפני חבר הכנסת עומדות שלוש אפשרויות להגשת שאלות: שאלתה ישירה, שאלתה רגילה ושאלתה בעל פה. שאלתה ישירה היא מכתב מנוסח שמגיש ח"כ לשר, והשר מחויב לענות בכתב בלבד; שאלתה בעל פה נדירה יותר, והיא ניתנת להגשה רק פעמיים בשנה לח"כ. המגיש שאלתה כזאת יזכה בתשובה עוד באותו השבוע, ויתנתן לו ההזדמנות להגיב עליה בקצרה.

השאלתה הפופולרית ביותר הינה שאלתה רגילה: זוהי שאלתה שאותה ניתן להגיש 30 פעם במהלך שנה. ח"כ מגיש את השאלתה בכתב לשר שבתחום סמכותו נמצא הנושא, השר מחויב לענות על השאלתה תוך 21 יום (במקרים מסוימים ניתנת הארכה של עוד 21 יום). גם השאלתה וגם התשובה נרשמות בדברי הכנסת. אם השר הרלוונטי נמצא במליאה, רשאי מגיש השאלתה להפנות אליו שאלה בעל פה ועל השר לענות במקום. לכן שאלתה זאת יכולה לזכות גם לסיקור תקשורתי אשר יגרום להעלאת המודעות הציבורית לנושא. השאלתה אינה דורשת הכנה גדולה מצד חבר הכנסת, לכן חברי כנסת רבים ישמחו להעביר שאלות בתחום עיסוקם.

הצעה לסדר

דרך נוספת להעלאת מודעות לנושא דרך ח"כ היא העלאת נושא לסדר היום במליאה. ח"כ יכול לבקש להעלות שאלה בנושא מסוים לדיון במליאת הכנסת, הן באופן רגיל והן באופן דחוף. חבר הכנסת אשר יזם את ההצעה יעלה לדוכן המליאה ויסביר את חשיבות הנושא ולאחר מכן יעלה שר הממשלה להצגת עמדה. לעתים יעלו גם חברי כנסת המתנגדים לנושא וינמקו את עמדתם. הצעות רגילות לסדר יעלו לרוב בימי רביעי, ואילו הצעות דחופות יכולות לעלות בשלושת ימי המליאה.

כמו בשאלות, זהו אינו הליך מחייב ומסקנות הדיון יכולות להתמסס. עם זאת, יתרונו של התהליך נעוצה ביכולתו לעורר נושא למודעות חברי הכנסת ולמודעות הציבורית וכן לאלץ את הממשלה לנמק את עמדתה בנושא. כך, לעתים הצעות לסדר מועלות על מנת להעמיד את המדיניות הממשלתית באור מגוחך ולעורר סערה ציבורית ביחס לעמדותיהם של השרים. לאחר העלאת ההצעה מצביעה מליאת הכנסת האם להסיר את ההצעה מסדר היום או להעבירה לטיפול אחת הוועדות הרלוונטיות. לעתים עשויה המליאה להחליט אפילו על הקמת ועדת חקירה פרלמנטרית בנושא מסוים, או על ועדה בינמשרדית משותפת לבידוק הנושא.

ניירות עמדה

נייר עמדה הינו מסמך שנכתב בידי הארגון/ הפעיל החברתי/ קואליציה משותפת של ארגונים, ובו מוצגת הבעיה שבה מבקשים לטפל, והאלטרנטיבה לבעיה זאת, יחד עם טיעונים הכתובים בצורה שיטתית, בהירה וקולחת. ניתן לחלק נייר עמדה רלוונטי בדיון בוועדה, כך ייחשפו כלל הנוכחים בוועדה לעמדות הייחודיות של הארגון ויוכלו להיווצר שיתופי פעולה חדשים ויצירת בריתות רלוונטיות, נייר העמדה יכול לשמש גם חברי כנסת תומכים, אשר אותם הארגון מעוניין לתדרך לפני הבעת עמדתם בוועדה או במליאה או בפני התקשורת. כך יוכלו לזקק מתוך נייר העמדה את הסוגיות והמענה אותם הם רוצים להציג.

לכן, נייר עמדה טוב צריך להיות מתומצת, פשוט וקריא. עליו יציג פתרון ייחודי ובהיר לבעיה הנדונה, נייר עמדה של ארגון המציג נתונים ופתרון שנראה בר-יישום יתקבל בכרחה על ידי מקדמי מדיניות, חברי כנסת ויועצים כחלק מהניסיון לקדם נושא מסוים.

איך בונים נייר עמדה?

- **איתור צורך** - כדאי לפתוח בציון צורך ספציפי. נייר העמדה אינו בא לענות על מספר רב של צרכים, או לפתור בעיות-על המכילות בתוכן מורכבות רבה {למשל: מונפול הרבנות}, אלא הוא בא להציע מענה לצורך קונקרטי יותר, כמו השאלה 'כיצד יש להפריט את מערך הכשרות', או פתרונות למצב של סרבנות גט. כדאי כמובן שהנושא הנדון יהיה על סדר היום הציבורי מבחינה תקשורתית, ויהיה בו פוטנציאל להד תקשורתי. הנושא הנדון צריך להיות מושפע, או נובע, מהמדיניות הציבורית / העדר מדיניות ציבורית ראויה, או מהתרשלות בביצוע המדיניות הקיימת. נושאים שאינם מושפעים מיחסי הממשל אליהם, אינם רלוונטיים לדיון זה, לרוב.
- **איסוף נתונים** - הנתונים יכולים להיות מתוך מאגרי מידע, דוחות ופרסומים ממשלתיים (חשוב כמובן לציין את מקורות המידע) אך גם מעדויות ונתונים של העובדים והפעילים בארגון מתוך השטח (לדוגמה- עדויות של פעילות למען מסורבות גט על מצבן) וכן נתונים שהארגון עצמו אסף במהלך פעילותו. על הנתונים להיות מבוססים ומדויקים, שכן נתונים מאומתים מעמידים את חברי הכנסת וקובעי המדיניות בפני מצב שבו יהיו חייבים לשקול את הבעיה לעמקה, ואת הפתרון שהארגון מציע.
- **גיבוש עמדה והצעת חלופה** - לאחר ניסוח מדויק של הצורך? והכשל במדיניות, על חברי הארגון לנסח במדויק את האלטרנטיבה המוצעת- את החלופה יש לכתוב יחד כצוות ואף להיוועץ בצוותים של ארגונים נוספים העוסקים בתחום ויכולים להוות מעין 'קואליציה' לקידום המדיניות. לעתים יעלה הצורך לנסח כמה ניירות עמדה עם דגשים שונים, בעבור גורמים שונים שאליהם פונים, כאשר כל אחד ידגיש נושא אחר הנמצא בליבת העשייה של הגורם.
- **עיצוב המסמך** - אם יש אפשרות מומלץ לשלוח את המסמך לגרפיקאי שיעצב 'אריזה' נאה לנייר העמדה, ידגיש נתונים ומשפטים מרכזיים, ויועניק למסמך מראה מקצועי ומושקע. אם אין אפשרות להיעזר בעיצוב מקצועי, יכולים גם חברי הארגון להפוך מסמך פשוט לקריא ונעים.
- **הפצה** - את המסמך יש להפיץ בכל דיון רלוונטי לנושא. לעתים כדאי גם לשלוח אותו לכל חברי הכנסת ולגורמי הממשלה, או רק לאלו הרלוונטיים, גם אם לא מתקיים בכנסת דיון בנושא באותה עת.

דיונים בוועדות

חלק עיקרי ומרכזי בעבודת הכנסת מתקיים בוועדות. בכנסת יש שתיים-עשרה ועדות קבועות, וכן ועדות מיוחדות המוקמות לצורך דיון בנושאי השעה. תפקידן העיקרי של הוועדות הוא לדון בהצעות חוק ולעבדן לקראת הצבעה. הוועדות עוסקות גם בפניות של אזרחים בנושאים שהועברו להם על ידי מליאת הכנסת, וכן בפניות של חברי כנסת ובנושאים שהם עצמם מעלים. דיוני הוועדה אינם חד-פעמיים ולעתים אף יתקיימו דיונים רבים בנושא ספציפי במטרה לחזור ולבדוק מה נעשה בנידון. בחלק מהוועדות יצביעו חברי הוועדה בסיום הדיון על שינוי ההחלטה בנושא מסוים - הליך הנקרא "רוויזיה".

מדי כחצי שנה נערכות בוועדות השונות ישיבות סקירה אליהן מוזמן מנכ"ל המשרד שעל בקרתו אחראית הוועדה (לדוגמה, ועדת החינוך התרבות והספורט - תזמין בנפרד את מנכ"לית משרד החינוך ואת מנכ"ל/ית משרד התרבות). ישיבות אלו נקראות "ישיבות סקירה", וחשיבותן רבה משום שבישיבות אלו ניתן להיחשף לתחומי הפעילות של המשרד הממשלתי באופן בלתי-אמצעי, וכן לבטא ביקורת על פעילות זאת.

לעתים ייצאו חברי הוועדות לסיורים במקומות שונים. מטרת הסיורים היא לראות את המצב בשטח בנושא שבו עוסקת הוועדה. סיורים אלו יסוקרו לרוב על ידי אמצעי התקשורת.

רוב דיוני הוועדות פתוחים לתקשורת, בחלקם ניתן לצפות באתר הכנסת ובערוץ הכנסת, ולרובם המוחלט יפורסם פרוטוקול כשלושה שבועות לאחר הדיון באתר הכנסת. פרוטוקולים של ישיבות העוסקות בנושאים רגישים ובטחוניים לא יפורסמו לציבור, וההשתתפות בדיונים אלו הינה למזמנים מאושרים בלבד.

הנוכחים בוועדה

- **יו"ר הוועדה** - ח"כ הנבחר כחלק מההסכמים בין הסיעות לאחר כינונה של הממשלה. תפקידיו יו"ר הוועדה הינם לכנס את דיוני הוועדה, לקבוע את סדר יומה של הוועדה ולהזמין בסיוע הצוות המקצועי את הגורמים השונים הרלוונטיים להופיע ולהתארח בישיבה. יו"ר הוועדה גם יעניק במהלכה את רשות הדיבור לכל גורם המעוניין לדבר. לעתים ייעדר יו"ר הוועדה מהדיון ואותו יחליף בניהול דיונים אחד מחברי הוועדה.
- **חברי הכנסת החברים בוועדה** - חלוקתם של חברי הכנסת לפי ועדות מתבצעת לפי משקלן היחסי של הסיעות בכנסת ונעשית גם היא לאחר כינון הממשלה. לרוב, חברי הכנסת החברים בוועדה יגיעו לדיון בנושא, אך כמו בעניין הנוכחות במליאה, הם אינם מחויבים בכך. מלבד חברי הכנסת החברים בוועדה יגיעו לדיוני הוועדה גם חברי כנסת נוספים שהנושא הנידון רלוונטי לתחום עיסוקם. במהלך הישיבה תינתן בראשונה זכות הדיבור לחברי הכנסת ורק לאחר מכן לארגונים ולגופים המזמנים. בעת הצבעה בוועדה יכול חבר כנסת שאינו נוכח למנות חבר כנסת אחר מסיעתו להצביע במקומו.
- **צוות הוועדה** - הצוות המקצועי של הוועדה כולל את מזכיר/ת הוועדה, צוות מזכירים/ות ויועצ/ת משפטי/ת. מזכירת הוועדה היא שתהיה בקשר עם הארגונים המזמנים ועם הדוברים המעוניינים לדבר במהלך הדיון. מומלץ לארגון להכיר באופן אישי ובלתי-אמצעי את הצוות המקצועי של הוועדות שהוא מרבה להגיע לישיבותיהן. יחסים בין-אישיים טובים עם צוות הוועדה יתרמו לנראות הארגון במהלך ישיבות הוועדה ויקלו על בקשות מיוחדות מטעם הארגון.

הוועדות ותחומי עיסוקן - אינפוגרפיקה לאתר הכנסת

הוועדה ככלי השפעה

דיוני הוועדות הם כלי מרכזי בהשפעתו של הפעיל החברתי על הנעשה. ראשית - עצם הנוכחות בדיונים מלמדת המון על קביעת המדיניות בנושאים מסוימים, על הגורמים הפועלים בשטח, הארגונים הרלוונטיים ועל עמדות חברי הכנסת בכל סוגיה. ניתן גם למפות 'בעלי ברית' ומתנגדים לנושא הרלוונטי.

לפעיל החברתי המגיע לוועדה מומלץ לסכם את עיקרי המידע, לצלם בסטילס ווידאו ולפרסם את הדיון, בעיקר אם הוועדה דנה בנושא שנוי במחלוקת. תיעוד בפייסבוק לייב (לדוגמה) של עימות במהלך ישיבת ועדה יכול לעורר הד ציבורי רחב, שיתופים ואף תגובות של חברי כנסת ואישי ציבור במדיה החברתית (עוד על השימוש במדיה ובפייסבוק לייב - בפרק השלישי).

מומלץ להיכנס מידי יום חמישי **באתר הכנסת** ולהתרשם מלוח הזמנים של ישיבות הוועדות לשבוע הקרוב הישיבות נערכות דרך כלל בימים שני, שלישי ורביעי, לרוב בשעות הבוקר והצהריים. כדי להירשם לישיבת ועדה יש לפנות למזכירות הוועדה ולבקש קישור להרשמה. אם הוועדה עוסקת לעתים מזמנות בנושאים הרלוונטיים לפעיל/ לארגון, מומלץ לבקש ממזכירת הוועדה להירשם לתפוצת ההזמנות הקבועה של הוועדה. כך תקבלו אל תיבת המייל האישיה שלכן בכל שבוע מידע על אודות כל הדיונים המתקיימים במסגרתה, ותוכלו להירשם לישיבה שאתם מעוניינים בה. מכון על משמר הכנסת מוציא מידי יום חמישי עלון מידע על כל הדיונים המתקיימים בשבוע הקרוב בכנסת בסוגיות דת ומדינה, **רוצים לקרוא אותנו? לחצו כאן**.

אם לפעיל/ לארגון יש מידע ייחודי שיכול לתרום לדיון בוועדה, ניתן לבקש רשות דיבור. רשות הדיבור תינתן גם היא על ידי מזכירת הוועדה טרם הדיון בוועדה, כך שיחד עם אישור הכניסה לוועדה יש לפנות למזכירת הוועדה במייל/ טלפון ולבקש לדבר במהלך הדיון. בעת ההגעה לישיבת הוועדה מומלץ להזכיר למזכירה את בקשתכם לדבר במהלך הדיון. אם רשות הדיבור לא ניתנה לכם, הוועדה מומלץ מאד לשבת סביב השולחן ולהתערב בדיון (באופן מנומס) השמעת קולך בדיון תגרום לחברי וחברות כנסת להתעניין, וכך אולי לייצר שיתופי פעולה.

חשוב לזכור כי ישנה חשיבות רבה להופעת גורמים מן החוץ בפני הוועדה. לא פעם חברי הכנסת המוצפים בעיסוקים ופניות מגיעים לדיון בוועדה ללא הכנה מראש וללא הבנה בנושא. הגורמים שיפגשו בוועדה הם סוכני המידע שאליו הם ייחשפו, כך שיש חשיבות עליונה להצגת הנתונים והעמדות שלהם של ארגונים ופעילים לשינוי חברתי בפני הוועדה.

חשוב לציין כי בסוגיות של דת ומדינה בייחוד, פעילי הארגונים הפלורליסטיים והיחזמות השונות המבקשות לשבור את מונופול הרבנות הינם הקול הנגדי היחיד הנשמע בדיוני הוועדות כמשקל-נגד לחברי הכנסת והרבנים המבקשים להמשיך ולשמר את האפליה בתחום הדת ואת המונופול האורתודוקסי. הנה דוגמא לוועדה קטנה במיוחד שחשיבות ההופעה בה היתה הכרחית.

הוועדה הינה הזדמנות מצוינת לחשוף את ניירות העמדה של הארגון ולחלקם למשתתפים, הן חברי הכנסת והן מוזמנים מן החוץ, עם תחילתה. אם ישנו נושא שנידון באופן אינטנסיבי במשך תקופה ארוכה, מומלץ לחבר נייר עמדה ייחודי לנושא זה לכל ישיבות הוועדה. כך לדוגמה, במהלך הכנסת ה-19 נושא השוויון בנטל נידון בדינוי ועדה רבים ורצופים, והיה הנושא המדובר ביותר בתחום הדת ומדינה באותו מושב.

שדולות

שדולה הינה התארגנות של חבר כנסת או קבוצה של חברי כנסת המבקשים לקדם סוגיה מסוימת ולגייס תמיכה בקרב עמיתיהם בכנסת ומחוצה-לה לטיפול בנושא מסוים.

כל חבר כנסת רשאי להקים שדולה ולהצטרף לשדולות הפועלות במהלך כהונתה של הכנסת. יש לציין כי השדולות אינן באחריות הכנסת ואינן גוף של הכנסת, אלא באחריות ישירה של חבר/ת הכנסת המקים אותן, הכנסת אינה מתערבת בנושאי השדולות ובתכניהן, אינה מתקצבת את השדולות ואינה מפרסמת את דיוני השדולה. עם זאת, השדולה רשאית לבצע את ישיבותיה במשכן הכנסת וח"כ רשאי לעשות שימוש בתקציב השנתי העומד לרשותו לצורך השדולה.

מטרת השדולות הינה קידום נושא הנמצא בליבת העשייה של חבר הכנסת, או כזה שקרוב ללב בוחריו. לא פעם השדולות מנוצלות לטובת לובי בעניין מסוים ולקידום קבוצות אינטרסים, לכן לשדולות רבות יוזמנו לוביסטים ושתדלנים והם שיעזרו לחבר הכנסת בהפקת מפגש השדולה.

בכנסת ה-20 יש מעל ל-180 שדולות. ביניהן ניתן למנות את שדולת התיירות, שדולת החקלאות, שדולת הדיבייט של מדינת ישראל, השדולה לעידוד הילודה בעם היהודי ועוד.

מרבית השדולות אינן פועלות באופן אינטנסיבי, השדולה אינה מחויבת בדיווח על עשייתה, ולכן האפקטיביות שלה מוגבלת. עם זאת, יתרונה של השדולה היא ביכולתה להעלות נושא מסוים למודעות ויצירת שותפויות בין ארגונים שונים ובין חברי כנסת שונים. ניתן להזמין אל ישיבת השדולה תקשורת על מנת שתסקר את הנעשה במסגרתה. אנו ממליצים ליצור קשר עם חברות וחברי כנסת היושבים בראש שדולות קיימות, ולעניין אותם בקיום מפגש שדולה בנושא שאתם מבקשים לקדם.

שדולות רלוונטיות למבקשים לבצע שינוי בתחום הדת והמדינה

השדולה להתחדשות יהודית, השדולה למדינת ישראל יהודית ודמוקרטית, שדולת עם דת ומדינה, השדולה לקידום כשרות קהילתית, השדולה לפלורליזם ושוויון אזרחי, ועוד.

(מתוך דו"ח סיכום מושב החורף, הכנסת ה-20, מכון על משמר הכנסת):

פרק ג' - השדולות בכנסת

רוב היפיוות רדומות

שדולה, האף שאינה גוף פורמלי מטעם הכנסת, היא קבוצה של חברי הכנסת המבקשים לעורר דיון ולגייס תמיכה למען נושא הקרוב לליבם. שדולה רשאית לקיים את ישיבותיה במשכן הכנסת. השדולות מהוות הזדמנות עבור חברי הכנסת להעלות לסדר היום הפרלמנטרי והציבורי גם יחד, נושאים בווערים אשר לדעתם ראוי לקדם את העיסוק בהם. בכנסת 20ה רשומות כ-180 שדולות. כ-10% מהשדולות בכנסת זו עוסקות בנושאי הדת והמדינה. מכון על משמר הכנסת משתתף ומדווח באופן סדיר על ישיבות השדולות בתחום, במסגרת ההודעות השבועיות של המכון "דת ומדינה- השבוע בכנסת".

במהלך המושב נוכחנו לראות כי מעט מהן פעלו על מנת לקדם את המטרה שלשמה הוקמו, ורובן הגדול למעשה רדומות. כך לדוגמה, במהלך המושב האחרון לא התקיימו ישיבות כלל בשדולה להתחדשות יהודית ובשדולה לקידום כשרות קהילתית (בראשות ח"כ רחל עזריה), בשדולה לחיזוק העם היהודי (בראשותם של ח"כ נחמן שי וח"כ דוד ביטן), בשדולה לפלורליזם ולשוויון אזרחי (בראשות ח"כ מיכל רוזין) או בשדולה ליצירת הזדמנויות עבור הציבור החרדי בישראל (בראשותו של ח"כ מנאל טרכטנברג). אף לא כינוס שדולה אחד.

מאידך, אין ספק כי השדולה הפעילה ביותר בתחום כיום היא שדולת "עם, דת ומדינה". במהלך המושב הנוכחי הצטרף חבר הכנסת יהודה גליק (הליכוד) כיושב-ראש שלישי לשדולה זו לצד היו"רים המייסדים, חברי הכנסת עליזה לביא ואלעזר שטרן (יש עתיד). שדולה זו הייתה פעילה במיוחד במהלך המושב והיוותה זירה נוספת לקידום השיח סביב הדת והמדינה, עם דיונים בנושא הקרע הגובר בין ישראל לבין יהודי התפוצות, הפן המוסרי של יחסי הדת והמדינה ובנושא התנהלות המועצות הדתיות ושיפור שרותי הדת בישראל.

שדולה פעילה נוספת שחלק מדיוניה נוגעים לתחום הדת והמדינה, בעיקר בהקשרי יהדות התפוצות, היא השדולה ליחסי ישראל ארה"ב, בראשות חברי הכנסת אברהם נגוסה (ליכוד) ונחמן שי (המחנה הציוני). במהלך המושב התכנסה שדולה זו על מנת לדון בשאלת השפעת הממשל האמריקאי החדש על הקהילות היהודיות בארה"ב.

ח"כ יהודה גליק הקים לאחרונה שתי שדולות חדשות, השדולה לחיזוק הקשר היהודי להר הבית, ביחד עם ח"כ שולי מועלם (הבית היהודי), ולצידה (ויש שיאמרו "לעומתה") השדולה לחיזוק הקשרים בין יהודים למוסלמים, בשיתוף ח"כ זוהיר בהלול (המחנה הציוני).

יש לתהות על המספר הרב של השדולות הקיימות אך נותרות רדומות, ובכלל על כוחן הפרלמנטרי והציבורי של השדולות המשמשות לרוב ככר לדיון בין אנשים המסכימים זה עם זה. אולי כדאי היה לחברי הכנסת להימנע מהקמתן של שדולות רבות חדשות לבקרים, ולמקד את העשייה תחת שדולה אחת אשר תפעל באומץ ובתהמדה על מנת לקדם קול יהודי-פלורליסטי עוד במסגרת הכנסת הנוכחית.

בקשת מידע לפי 'חוק חופש המידע'

חוק חופש המידע

חוק חופש המידע קובע כי לכל אזרח ותושב יש זכות לפנות לכל לרשות ציבורית עליה חל החוק ולבקש מידע מבלי שהוא חייב להסביר מדוע המידע מבוקש. עם זאת החוק גם קובע חריגים לכלל, כמו ביטחון המדינה ופגיעה בפרטיות. בכל מקרה של סירוב למסור את המידע, הרשות חייבת להסביר ולנמק בכתב את הסיבה לסירוב.

עמותות וארגונים חברתיים יכולים להגיש בקשה למידע בתחומים מגוונים לפי 'חוק חופש המידע' ממרבית הרשויות (משרדי הממשלה השונים, הכנסת, רשויות מקומיות, מועצות דתיות ועוד) ללא תשלום אגרת בקשה. ניתן להגיש את הבקשה באופן מקוון, או באמצעות מכתב או בפקס, והיא מחויבת בתשובה תוך שלושים יום (אך ניתנת אפשרות להארכה).

בקשת חופש מידע הינה אמצעי מעולה בעבור ארגון המעוניין לקבל מידע מסוים, ובמקרים מסוימים אף להביא לחשיפה תקשורתית נרחבת בנושא זה. בעת הגשת הבקשה מומלץ לחדד ככל האפשר את המידע שאותו הארגון מעוניין לקבל, על מנת להימנע מתשובה חלקית או עמומה, המסתירה מידע.

באתר **היחידה לחופש המידע** של משרד המשפטים ישנו מאגר תשובות לבקשות מידע בנושאים שונים; מומלץ לחפש באתר טרם הגשת בקשה מחודשת, ולהימנע מהגשת בקשה כפולה. לינק

ג. השפעה ציבורית

בצד עבודתו של הפעיל החברתי מול הכנסת קיים ממד נוסף המשלים את ההשפעה בדעת הקהל הציבורית. בעוד שהעולם הדיגיטלי מאפשר דרכים רבות ומתחכמות לאיתור ולהשפעה על התומכים העיתידיים שלך, עדיין אין לזנוח את המגע האישי והקשר הישיר. בפרק הבא ננסה לסקור את דרכי הפעולה מול הציבור, כיצד פונים אל קהל היעד, כיצד שומרים על קשר עם הציבור וכיצד מניעים לפעולה.

שימוש במדיה החברתית

בעידן שבו לכל חבר כנסת ושר ישנם חשבונות בכל אתרי המדיה החברתית: פייסבוק, טוויטר, אינסטגרם, יוטיוב ודומיהם, העבודה ברשת החברתית הינה קריטית ליצירת השפעה ולחיבור לקהל היעד שלך. הרשת החברתית מאפשרת לנפץ גבולות של מיקום, גיל ומעמד ומאפשרת נגישות כמעט לכלל החברה. עם זאת יש לזכור כי גם כיום הרשת החברתית היא עדיין (בעיקר) נחלת הדור הצעיר יותר, וכי יש לחזק גם דרכי תקשורת אחרות, שאותן נציע בהמשך.

הממד הראשון שבו ניתן להשתמש במדיה החברתית הוא **החשיפה**: ככל שיותר אנשים ייחשפו למידע שהארגון מעלה ברשת החברתית, ייווצר עניין גדול יותר בתחום.

השלב השני של שימוש במדיה חברתית הוא **יצירת פעולות אקטיביות**. אלו הן פעולות שיניעו את קהל היעד של הארגון לפעולה ולאקטיביזם חברתי, ולו רק בתחומי המדיה החברתית.

כיצד?

יצירת קהילה וירטואלית היא דרך מצוינת ליצור רשת חברתית, קשר, הדדיות והזדהות בין אנשים. הקהילה הווירטואלית יכולה להביא אנשים המרוחקים זה מזו פיזית לאקטיביזם, לקידום עצמות, ארגון אירועים והפגנות, או יצירת הד תקשורתית שיכול להוביל לדיון ציבורי בנושא מסוים.

בואו ננסה להבין כיצד ניתן להשתמש בכלים הללו.

פייסבוק:

פייסבוק היא אולי הרשת החברתית המובילה ביותר בעשור וחצי האחרון. ולכן, הצעד הראשון ביצירת חשיפה ציבורית הוא פתיחת דף פייסבוק. לא מעט אנשים שישמעו על היוזמה שלך יחפשו אותה בפייסבוק, זהו כלי נגיש וחינמי בעבור כמעט כל אדם בישראל, נכון לשנת 2015, ל-4.4 מיליון ישראלים היה חשבון פייסבוק פעיל. פתיחת דף היא הצעד הראשון למי שמבקש/ת ליצור שינוי: באמצעות דף הפייסבוק תוכל/י לעדכן בנעשה, להעלות פוסטים עם מידע ולהבין מיהו קהל היעד שלך. מומלץ להיעזר בקידומי המכירות בתשלום של פייסבוק כדי למצות בצורה הטובה ביותר את האפקטיביות של כל פוסט ופוסט שמעלים בעמוד. כמו כן, עליכם לשאוף שהפוסט שהעליתם יהפוך להיות **ויראלי** - זאת אומרת, מדבק. '**פוסט ויראלי**' הוא פוסט מעניין, פוסט שלוכד את העין וגורם למשתמש לעצור ולהתעכב לקרוא אותו, דבר שאינו ברור מאליו בעידן שפע המידע שבו אנו מצויים. מומלץ לקשר את הפוסט אל אתר האינטרנט או אל כתבה בנושא. כך המידע וההתעניינות לא יישארו בגבולות פייסבוק בלבד, ולעוקבים

הטרול ניזון מתגובותיהם של שאר משתתפי הדיון, ומצליח להפוך דיונים רציניים וחשובים לחוכא ואטלולא, או לגרור אותם להתנצחויות. לכן נטבע הביטוי "לא להאכיל את הטרול", כלומר: לא להיגרר לתגובות מתלהמות או מתנצחות. מנהלי קבוצות בפייסבוק יכולים לחסום **טרולים** ולמנוע מהם השתתפות ותגובות בדיונים בקבוצה שלכם.

מלבד פייסבוק ישנן רשתות חברתיות משמעותיות נוספות. אחת מהן היא **טוויטר**:

טוויטר:

גם **טוויטר** היא רשת חברתית חנימית, המאפשרת לפרסם (או בשפתה "לציץ") הערות שאינן ארוכות מ-140 תווים. הקימוץ מאפשר לציוצים להיות חדים ומעניינים. זוהי רשת חברתית נפוצה מאד בקרב הפוליטיקאים והתקשורת האמריקנית, אך גם בין הספורטאים המקצוענים בענפים שונים, השומרים באמצעות ה"ציוצים" על קשר עם אוהדיהם. אל ישראל היא חדרה בצורה אטית יותר. בניגוד לפייסבוק, הטוויטר בישראל הוא עדיין נחלתם של מעטים. עם זאת מתאפשר בו שיח ודיאלוג בלתי-פורמאלי בין פוליטיקאים, מובילי דעת קהל, עיתונאים והציבור בצורה שאינה מתאפשרת באף מדיה חברתית אחרת. לפעילי החברתי או הארגון מומלץ מאוד לפתוח חשבון טוויטר, צעד פשוט וחינמי, המאפשר לכם להיחשף לקהל-יעד נוסף וגם לנהל שיח עם נבחריו הציבור באופן בלתי אמצעי.

אף שלכל רשת חברתית יש קודים משלה, ניתן לשתף ציוצים/ פוסטים מפייסבוק לטוויטר ולהיפך, ובכך לחסוך זמן. עם זאת מומלץ גם לייצר תוכן ייחודי לטוויטר - לציץ תוך כדי דיוני ועדה בכנסת, לצרף תמונות ואינפורמטיקה ולתייג את הח'כים הרלוונטיים. חשוב רק לזכור, שטוויטר ויישומים אחרים משמיעים צליל אלקטרוני עם קבלת כל תגובה, או פוסט/ציוצן חדש. אם אתם יושבים בדיוני ועדה כלשהי, ודאו מראש שהעברתם את מכשיר הטלפון שלכם, או את הטאבלט, למצב "שקט" או MUTE.

עוד אין לכם חשבון טוויטר? זה הזמן ליצור אחד.

לא יודעים אחר מי כדאי לעקוב? התחילו מחשבון **הטוויטר של מכון "על משמר הכנסת"** ומשם תמשיכו.

אינסטגרם ויוטיוב

הן רשתות חברתיות נוספות. לעתים הן אינן נתפסות כרשתות חברתיות המיועדות למאבק או אקטיביזם בזירה הציבורית. עם זאת ניתן ומומלץ להשתמש גם בהם כדי להגיע לקהל הרחב משום שברובן נמצאים בני הדור הצעיר שפחות פעילים ברשתות החברתיות הוותיקות.

יוטיוב אתר המאפשר להעלות סרטוני וידאו בפורמטים שונים (אך לא בכולם).. ארגון המעוניין להשתמש בכלי זה ליצירת השפעה ציבורית יכול לפתוח "ערוץ" מיוחד ביוטיוב שבו יפורסמו סרטונים שאותם הוא

שמעוניינים בחשיפה מוגברת תהיה האפשרות לקבל את כל המידע. דבר נוסף וחשוב ביצירת פוסט הוא **תיגינג**: כאשר כותבים פוסט על חבר כנסת, מומלץ מאוד לתייג את שם הח"כ. התיוג מתבצע על ידי כתיבת שמו של אדם שיש לו חשבון פייסבוק. התיוג הוא אוטומטי, והשם המתויג יופיע בכחול, כקישור אל האדם הנזכר. הרשת החברתית פייסבוק בנויה כך שמי שעוקב אחר המתויג נחשף גם לפוסטים שבהם הוא תויג, ולכן אם נתייג חבר כנסת, שמו יוביל גם לעוקבים אחריו.

מלבד העלאת פוסטים, ניתן ליצור בדף הפייסבוק "event" - הזמנות לאירועים, ודרכם להזמין את העוקבים לאירוע שיצרנו. ניתן לבקש מהצופים ב"אירוע" שיצרנו לציין האם הם מתכוונים להשתתף באירוע, או לא. [מדריך לבניית אירוע - כולל טיפים של עשה ואל תעשה?]

אופציה חדשה יחסית שפייסבוק מציע כיום היא "פייסבוק לייב" - היכולת לשדר סרטון בשידור חי מדף של ארגון או מדף של משתמש פרטי במהלכו העוקבים יכולים לתקשר אתכם, לשלוח הודעות ולהגיב. **פייסבוק לייב** הוא כלי מעולה בעבור פעילות חברתית ובעבור הנגשת אירועים מסוימים שהציבור הרחב אינו יכול להשתתף בהם. כך ניתן לשדר בעזרת **פייסבוק לייב** מוועדה בכנסת [מותר?] המתנהלת בצורה מעניינת, מדיון, מכנס או מאירוע שהארגון יזם, בעבור אלו שלא הצליחו להגיע ומעוניינים לצפות בו מהבית. את השידור בפייסבוק לייב ניתן לעשות מכל טלפון נייד ולכן הוא כה נגיש, חינמי ופשוט. עם זאת מומלץ להיערך בצורה הטובה ביותר לקראת שידור שכזה עם אמצעי עזר שיהפכו את הצפייה לאיכותית: חצובה לייצוב המצלמה, סאונד טוב ועזרים לנייד. מומלץ להודיע מראש על השידור בלייב, כדי שמתעניינים יוכלו להיערך ולצפות באירוע, וכמובן לשתף בכמה שיותר קבוצות ודפים רלוונטיים.

כיצד תיראה השפעה מרבית בפייסבוק ויצירת קהילה וירטואלית? כאשר העוקבים אחר הפייסבוק של הארגון יבצעו פעולות אשר ישייכו אותם לקהילה. פעולה יכולה להיות שיתוף פוסט שהארגון כתב בעמוד שלו (כך פוסטים נהיים ויראליים), תיוג של העמוד כאשר ישנם פוסטים רלוונטיים ותגובות בעמוד של הארגון.. אם לארגון יש גם קבוצת דיונים פעילה - תגובות בקבוצה זאת מעידות כי המשתמש הינו אקטיבי. כך ניתן לגבש "קהילה" וירטואלית סביב פעילות הארגון ולרתום את המעוניינים בכך לפעילות. זכרו: פעילות ברשת יכולה להוביל לפעילות אזרחית מחוץ לרשת, בשטח ממש. לא מעט אנשים שנחשפו לראשונה למידע דרך הרשת הפכו לפעילים נלהבים בנושא גם מחוץ לאינטרנט.

הנה עמוד הפייסבוק של מכון על משמר הכנסת, אולי הוא יוכל לספק לכם קצת השראה.

והנה דוגמה לפוסט ויראלי במיוחד, שיכול להוות דוגמה לפעולה במדיה החברתית שיצרה שינוי גם מחוצה לה.

זהרו מהטרולים או Please Do Not Feed The Troll

הטרול, או טרול הרשת המצוי, הוא אדם הפעיל במיוחד ברשתות החברתיות ומפיק תחושת הנאה מיוחדת משלהוב הדיונים וחרחור ריב ומדון ברשת.

המצב. במצב כזה, גם הח"כ יפיק רווח מהזמנתו לחוג ומן ההזדמנות להציג את עמדותיו למצביעים פוטנציאליים עתידיים, והארגון יזכה ליוקרה של אירוע איכותי ומעניין, היוצר קהילה הפעילה סביב הנושא.

ניתן גם לארגן חוגי בית מבלי להזמין חבר כנסת. מטרתו של חוג בית כזה היא חשיפה והיכרות של פעילות הארגון. מומלץ גם לחלק למשתתפים חומרים ומידע גרפי על הארגון ולעניין אותם בהמשך התקשרות ופעילות עם הארגון והגעה לפעילויות בעתיד. לא לשכוח! בכל מפגש, חוג בית או אירוע - חובה לרשום את שמות המשתתפים וכתובות הדוא"ל שלהם (בהסכמתם, כמובן), כדי להגדיל את מאגר הנתונים של מתעניינים בפעילותכם.

מעלה. סרטונים כאלו יכולים לתעד דיונים או ישיבות בנושא מסוים, לתעד מאירועים שהארגון ערך, או אירועים שצולמו בשטח וחשובים למטרת הארגון, או להעלות מדריכים מצולמים במגוון נושאים (למשל: "איך מעלים סרטון ליוטיוב, ואיך יוצרים 'ערץ'?", או סקירת חדשות קצרה בנושאים שונים. יש לזכור כי ישנם אנשים רבים המעדיפים צפייה ושמע על קריאה. לכן, הפצת מידע במספר ערוצי מדיה ובצורות שונות יגרום לחשיפה מוגברת לקהל מגוון.

הנה עמוד היוטיוב של מכון על משמר הכנסת

האינסטגרם גם הוא רשת חברתית פופולרית בקרב צעירים ובני נוער. דרך האינסטגרם ניתן לשתף תמונות וסרטונים. האינסטגרם אינו נתפס כרשת חברתית להשפעה ועוסק יותר בלייף סטייל, בילוי, אוכל ונופש. אך גם בו ניתן להשתמש על ידי יצירת תוכן מתאים לקהל היעד שלכם.

חוגי בית

חוגי בית היו בעבר הדרך המרכזית לתקשורת בין חבר הכנסת לבין הציבור. כיום, כאשר לכל חבר כנסת או מועמד יש חשבונות פעילים במדיה החברתית ויועצים שכל עיסוקם הוא לגרום לפעילות מואצת במדיה החברתית, פחתו גם חוגי הבית, עם זאת, גם היום עדיין אין תחליף לקשר אישי ולשיח אישי עם הציבור. יתרונו של חוג הבית הוא בכך שקל מאוד להפיק ולארגן אותו, עלותו מינימלית, ולרוב המארח גם אחראי להביא כמה מחבריו ומקהילתו לחוג.

להלן נסקור שלוש אפשרויות לשימוש בחוגי הבית כדי לקדם השפעה ציבורית:

1. הגעה לחוג בית שאותו עורך חבר כנסת. אם חבר כנסת עורך חוג בית בנושא רלוונטי לארגון - מומלץ לשלוח נציג של הארגון להשתתף במפגש בחוג הבית. בראש ובראשונה מטרת ההשתתפות היא כדי לשמוע את עמדותיו של חבר הכנסת. מטרה משנית יכולה להיות עימות הדובר עם העובדות בשטח, במקרה שהוא מציג תפיסה שגויה, או מציאות שונה מן המתרחש בשטח. חשוב להמחיש לדובר כי הנושא חשוב לציבור ושיש לו קהל אשר יתמוך בו במהלכים לשינוי מצב מסוים. מטרה נוספת בעצם הנוכחות בחוג הבית היא להציג את עצמכם ואת הארגון, וליצור אפשרות לשיתופי פעולה בעתיד עם אותו ח"כ.

הגעת לחוג בית ואיך יודעת מה לשאול?

בדיוק בשביל זה הכנו את המדריך לחוגי הבית!

מלבד הגעה לחוגי בית שאותם מארגנים ח"כים, ארגון חברתי או קבוצת פעילים יכולים לארגן בעצמם חוגי בית בעבור קהל המעוניין לשמוע על העשייה בנושא.

ניתן להפיק אירוע שבו מוזמן חבר כנסת לחוג בית בשיתוף הארגון, ומטרתו לדבר על נושא ספציפי. לדוגמה: "מונופול הכשרות והדרכים לפתרון" או "המאבק לחופש בחירה בנישואין בישראל". לחוג בית כזה כדאי להזמין ח"כ הבקיא בנושא, ובעל רקורד מוכח של פעילות לשינוי

ד. נספח

כמה תשובות לשאלות שתמיד רציתם לשאול, ולא היה את מי...

איך משיגים אישור כניסה לכנסת?

היתר כניסה חד-פעמי לכנסת מקנה כניסה יומית למשכן הכנסת דרך שער הכניסה המרכזי - שער פולומבו. אישור כניסה חד-פעמי ניתן לקבל בכמה דרכים:

בעת הגעה לישיבת ועדה: אישור הכניסה ייעשה דרך מזכירות הוועדה. מזכירות הוועדה תשלח טופס הרשמה ותאשר את הכניסה חזרה במייל. אם יש בעיה, ניתן ליצור קשר טלפוני עם מזכירות הוועדה.

הזמנה לפגישה עם חבר/ת כנסת: יש לפנות ליועצים הפרלמנטריים של הח"כ. אישור הכניסה ייעשה דרכם.

צפייה במליאה: בימים שמליאת הכנסת מתכנסת בהם מותרת כניסת אזרחים ללא אישור לצפייה במליאה מיציע הציבור.

יש לשים לב כי הכניסה לכנסת עשויה להימשך זמן מה, ולכן יש להגיע לפחות חצי שעה טרם הפגישה אל הכנסת. אם תרצו להכניס מצלמה, הדבר מצריך אישור נוסף.

בבואכם לכנסת הקפידו ללבוש תלבושת נאותה.

אישור כניסה קבוע לכנסת: לאחר חצי שנה של עבודה בארגוני החברה האזרחית ניתן להגיש בקשה לאישור כניסה קבוע למשכן הכנסת. האישור מאפשר כניסה בכל עת, ומומלץ לנציגים המנהלים את קשרי הממשל של הארגון להגיש בקשה לאישור כזה.

אחרי מי לעקוב ברשתות החברתיות?

- [על משמר הכנסת](#)
- [טל שניידר](#)
- [המשמר החברתי](#)
- [לובי 99](#)
- [הצינור](#)
- [עיתונות עצמאית כגון - שרון שפורר, המקום הכי חם בגיהנום, תומר אביטל](#)

- [תומר פרסיקו](#)
- [כנסת פתוחה](#)
- [ישראל חופשית](#)
- [כנסת פתוחה](#)
- [ערוץ הכנסת](#)
- [בחדרי חרדים](#)

וכן, כתבי כנסת וכתבי דתות כתבי עיתונות חרדיתבטוויטר

- כתבי כנסת וכתבי דתות
- כתבי עיתונות חרדית
- ערוץ הכנסת

לו"ז שבועי של הכנסת

ראשון	שני	שלישי	רביעי	חמישי
ימי עבודת הכנסת				
ועדת שרים לענייני חקיקה	בוקר- ישיבות ועדה	ישיבות ועדה	דיונים במליאת הכנסת- הצעות חוק פרטיות ושאלות דחופות	יום פגישות וסיורים של חברי הכנסת
	אחה"צ- דיוני מליאת הכנסת, הצעות אי אמון, ושאלות	דיונים במליאה - חקיקה ביוזמת הממשלה, הצעות לסדר היום ושאלות		*ביום רביעי או חמישי מתפרסם סדר היום לישיבות בשבוע הבא